

305

ΥΠΟ Κ. ΤΡΥΦΕΡΟΥΛΗ

ΙΣΤΟΡΙΟΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΝΕΟΥ ΣΟΥΛΙΟΥ

Ὀλίγα χιλιόμετρα ἀνατολικά τῶν Σερρών καὶ ἀριστερὰ τῆς πρὸς Δράμαν Δημοσίας ὁδοῦ, κεῖται τὸ χωρίον Νέον Σοῦλι. Ἡ ἱστορία του καλύπτεται ὑπὸ πυκνοῦ σκότους ἄλλ' ἀναμένει τὸν ἐρευνητὴν του, διότι ὡς ἐκ τῶν κατωτέρω ἀναφαίνεται, αὕτη παρουσιάζει ἐνδιαφέρον.

Ἀπὸ προφορικὰς μόνον παραδόσεις γνωρίζομεν ὅτι τὸ παλαιότερον ὄνομα τοῦ χωρίου ἦτο Νοῦτσα, προελθὸν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀπὸ τὴν ὀνομασίαν «Οἰνόουσα» ἢ Οἰνοῦσα», ἢ ὅποια δικαιολογεῖται διότι καὶ σήμερον τὸ χωρίον εἶναι κατάφυτον ἀπὸ ἀμπέλους. Νεώτεροι ὀνομασίαι εἶναι τὰ Τουρκικὰ «Σουμπάσκιοϊ» (Νεροκεφαλοχώρι) ἢ «Σούμπασικιοϊ» (χωρίον κεχαγιάδων). Ἡ ὀνομασία Νέον Σοῦλι ἐδόθη τὸ 1913 ἀπὸ τὸν ἀείμνηστον Μητροπολίτην Σερρών, Ἀπόστολον Χριστοδοῦλου, λόγῳ τοῦ ἀκμαίου ἐθνικοῦ φρονήματος τῶν κατοίκων. Καὶ πολὺ δικαίως, διότι τὸ Νέον Σοῦλι ἐπρωτοστάτησεν εἰς ἐθνικοὺς ἀγῶνας. Ὁ ἀνητημένος εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ χωρίου «Κοίμησις τῆς Θεοτόκου» κατάλογος τῶν 130 κατοίκων, οἱ ὅποιοι ὑπῆρξαν θύματα τῆς Βουλγαρικῆς θηριωδίας τῆς Α' Βουλγαρικῆς κατοχῆς (1916—1918) μαρτυρεῖ τοῦτο, καθὼς καὶ ὁ διὰ πυρὸς μαρτυρικὸς θάνατος δέκα γυναικοπαίδων καὶ ἡ ἐκτέλεσις ἰσαριθμῶν ἀνδρῶν κατὰ τὴν δευτέραν βουλγαρικὴν κατοχὴν (1941—1944). Ἀκόμη ἐνθυμοῦνται οἱ γεροντότεροι καὶ μίαν ἄλλην καταστροφὴν. Τὸ 1911 θανατηφόρος χολέρα ἐπληξε τὸ χωρίον καὶ ἀπεδεκάτισε τὸν πληθυσμόν. Τὸ δὲ 1916 πρῶτον ἐξ ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν κατωκημένων χώρων ἐδέχθη σφοδρὸς ἐναερίους βομβαρδισμούς. Οἱ βούλγαροι εἶχον ἐντὸς τοῦ χωρίου σημαντικὰς στρατιωτικὰς ἐγκαταστάσεις καὶ οἱ Ἀγγλογάλλοι ἐβομβάρδισαν αὐτὸ ἐπανειλημμένως μὲ τὰ πρωτόγονα ἀεροπλάνα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Καὶ σήμερα ὑπάρχουν οἰκογένειαι, αἱ ὅποια θρηνοῦν θύματα βομβαρδισμοῦ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Αὐτὰ τὰ στοιχεῖα προσφέρει ἡ προφορικὴ παράδοσις ἐνῶ ἡ γραπτὴ οὐδὲν σημεῖον τῆς ἱστορίας τοῦ χωρίου δύναται νὰ διαφωτίσῃ μέχρι τοῦδε. Πολλὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναπληρώσῃ ἡ ἀρχαιολογικὴ ἔρευνα ἢ ὅποια ὄντως εὕρισκει γόνιμον ἔδαφος εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς τοῦ χωρίου.

Συνεχόμενον μὲ τὰς οἰκίας τοῦ χωρίου ὑφίσταται ὕψωμα. γνωστὸν εἰς τοὺς χωρικοὺς ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἀγριάντα» ἢ «Ἀγριάνιστα». Τὰ τοπωνύμια ἔχουν θαυμαστὴν δύναμιν ἀντιστάσεως εἰς τὴν ροὴν τοῦ χρόνου. Εἶναι βεβαίωτατον ὅτι τὸ «Ἀγριάνιστα» συγγενεῦει ἐτυμολογικῶς μὲ τὴν ὀνομασίαν

«Ἀγριάνες» ἐνὸς Θρακικοῦ φύλου περὶ τοῦ ὁποίου ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος καὶ ὁ Θουκυδίδης εἶτι κατῴκει πέραξ τοῦ Στρυμόνος, δηλαδὴ εἰς τὴν ἰδίαν περιοχὴν. Ἡ φορὰ τὴν ὁποίαν ἔχει τὸ ἔδαφος εἰς τὸ μέρος αὐτὸ δεικνύει ὅτι ἡ χωματοειδὴς αὐτὴ ἔξαρσις δὲν εἶναι φυσικὴ ἀλλὰ τεχνητὴ, προελθοῦσα ἀπὸ ἀλλεπαλλήλους καταστραφέντας οἰκισμούς. Ἔχει σχῆμα κολούρου πυραμίδος καὶ τὸ μὲν ὕψος τῆς εἶναι 10—15 μέτρα ἢ δὲ βάσις τῆς ἔχει περίμετρον πλεόν τῶν 300 μέτρων.

Ἡ τούμπα αὐτὴ εἶναι κατάσπαρτη ἀπὸ θραύσματα κεράμων καὶ τεμάχια ἀγγείων (ὄστρακα) διαφόρου κατασκευῆς καὶ συνεπῶς χρονολογίας. Συνελέγησαν ἐπὶ τόπου ὄστρακα τινὰ τὰ ὁποῖα ἀπεστάλησαν εἰς τὴν διεύθυνσιν Ἀρχαιοτήτων τοῦ Ὑπουργείου Προεδρείας τῆς Κυβερνήσεως δι' ἐπισταμένην μελέτην καὶ ἐκτίμησιν. Μερικὰ τούτων εἶναι μελεμβαφῆ ἢ καὶ μελανόμορφα λεπτῆς τέχνης, ἀσφαλῶς κατασκευασθέντα εἰς Ἀττικὰ ἐργαστήρια καὶ κατὰ τὴν γνώμην μας χρονολογικῶς τοποθετοῦνται εἰς τὸν 4ον π.Χ. αἰῶνα ἂν ὄχι εἰς τὸν 5ον. Τὰ ὡς ἄνω ἀρχαιολογικὰ τεκμήρια πείθουν, ὅτι τὸ χωρίον κατωκεῖτο εἰς πολὺ παλαιὰν ἐποχὴν. Μία τομὴ τῆς τούμπας ἢ ὁποῖα δὲν θὰ στοιχίσῃ οἰκονομικῶς καὶ πολὺ καὶ ἐν συνεχείᾳ ἢ στρωματογραφικὴ ἐξέτασις αὐτῆς θὰ ἀποδείξῃ τοῦτο ἀσφαλῶς. Διὰ τῆς ἐξετάσεως ταύτης πιθανὸν νὰ λυθῇ καὶ τὸ πρόβλημα ποῦ ἔκειτο ἡ Σίρις ἢ Παιονικὴ τοῦ Ἡροδότου. Ἡ πόλις τῶν Σερρῶν ἕως τῶρα ἀπέδωκεν σωρείαν ἀρχαιολογικῶν εὐρημάτων ἀνηκόντων εἰς τοὺς Ρωμαϊκοὺς καὶ Βυζαντινοὺς χρόνους καὶ μόνον κατὰ τὸ 1957 ἐνεφάνισε καὶ ἐλάχιστα δείγματα, ὅτι κατωκεῖτο τὸν 5ον π.Χ. αἰῶνα¹. Ὅμως τὸ Νέον Σοῦλι καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας του φέρει ἴχνη κατοικίσεως του εἰς τὸν 4ον π.Χ. αἰῶνα τοῦλάχιστον.

Καθ' ὁδὸν πρὸς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Τιμίου Προδρόμου καὶ εἰς θέσιν μὲ τὸ τοπωνύμιον «Τοῦρκος» περιήλθομεν ὠρισμένους ἀγρούς, εἰς τοὺς ὁποῖους κατὰ τὸ παρελθὸν εὐρέθησαν δύο τάφοι κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῶν κατοίκων Δαμάσκου Κωνσταντίνου τοῦ Ἀθανασίου καὶ Μπαντούλη Γεωργίου τοῦ Βασιλείου. Ἐπεδείχθησαν μάλιστα ὑπ' αὐτῶν καὶ αἱ πλάκες, αἱ ὁποῖαι ἔφραζον τοὺς τάφους ὡς καὶ τεμάχια τῶν θραυσθέντων μεγάλων πύθων ὕψους τὸ ἐλάχιστον ἐνὸς μέτρου, οἱ ὁποῖοι εὐρέθησαν ἐντὸς τῶν τάφων. Εἰς ἀγρὸν τῶν μνημονευθέντων κατοίκων τοῦ Σουλίου ὑπάρχει καὶ ὑπόγειον κτίσμα διαστάσεων 3X2X1 μέτρων περίπου κατασκευασμένον ἐξ ὀπτοπλίνθων μεγάλων Βυζαντινῆς ἐποχῆς. Τὸ κτίσμα τοῦτο ὑποστὰν ἐπιδιορθώσεις χρησιμοποιεῖται σήμερον ὡς ἀποθήκη ὕδατος καὶ δὲν δύναται νὰ ἀποφανθῇ τις ἂν πρόκειται περὶ φρέατος Βυζαντινοῦ ἢ περὶ κτιστοῦ θολωτοῦ τάφου ἢ περὶ τμήματος μεγαλυτέρου οἰκοδομήματος κατακεχωσμένου σήμερον.

1. Γ. Μπακαλάκη. Ἀπὸ τὰ ἀλλεπάλληλα στρώματα τῶν ἐρειπίων τῶν Σερρῶν. Μακεδονικὸν ἡμερολόγιον ἔτους 1957 σελίς 253 - 259,

Εἶναι φανερόν ὅτι ὅλη αὐτὴ ἢ τοποθεσία «Τοῦρκος» ἀποτελεῖ παλαιὰν νεκρόπολιν. Τοῦτο ἐνισχύουν καὶ αἱ μετὰ φειδοῦς παρεχόμεναι πληροφορίες τῶν κατοίκων περὶ τῶν ἀνευρισκομένων ὑπ' αὐτῶν κατὰ καιροῦς εὐρημάτων.

Εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Τιμίου Προδρόμου ἡ ἔρευνα ἀπέδωσε ἀρκετὰ τεμάχια ἀρχιτεκτονικῆς καὶ γλυπτικῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς. Ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ φυλάσσεται κιονόκρανον σχήματος κολούρου ἀνεστραμμένης πυραμίδος, διαστάσεων μεγίστης ἐπιφανείας 0.50X0.70 τοῦ μέτρου καὶ ὕψους 0,20 τοῦ μέτρου περίπου, φέρον εἰς τὰς τέσσαρας πλευρὰς ἀνὰ ἓνα σταυρὸν ἐν μέσῳ διακόσμου ἐκ φύλλων καὶ μία Βυζαντινὴ κέραμος διαστάσεων 0,70X0,50 τοῦ μέτρου. Εἰς τὸ προαύλιον ἀνευρέθησαν βάσεις κιόνων, δύο τεθραυσμένοι κιονίσκοι πιθανὸν περιστυλίου φιάλης καὶ τεμάχια ἄλλων ἀρχιτεκτονικῶν μερῶν (ἐπιστυλίων, ὑπερθύρων κλπ).

Ἀνεκαλύφθη ὡσαύτως πλησίον εἰς ἔσκαμμένον διὰ καλλιέργειαν χῶρον τμήμα κίονος μῆκους 2,5 μ. καὶ διαμέτρου 0,60 τοῦ μέτρου περίπου, τὸ ὁποῖον καὶ ἐφωτογραφήθη μετ' ἀφαιρέσειν μέρους τῶν καλυπτόντων τοῦτο χωμάτων.

Ταῦτα ἀποδεικνύουν ὅτι εἰς τὴν θέσιν τοῦ σημερινοῦ παρεκκλησίου ὑπῆρχεν λαμπρὸς Βυζαντινὸς ναός, ἃν κρήνη τις ἐκ τῶν διασωθέντων ἀρχιτεκτονικῶν καταλοίπων αὐτοῦ. Ἀνεζητήθησαν τὰ θεμέλια καὶ εὐρέθησαν πολὺ πέραν τῶν θεμελίων τοῦ σημερινοῦ ναοῦ εἰς τὴν βορείαν δὲ πλευρὰν ταῦτα ἔχουν πᾶχος 0,75 τοῦ μέτρου. Ὁ δυτικὸς τοῖχος τῆς καταστραφείσης ταύτης ἐκκλησίας ὡς φαίνεται ἐκ τῆς παρακολουθήσεως τῶν θεμελίων δέον νὰ ἔχη μῆκος μεγαλύτερον τῶν 20 μ.

Τέλος σημειοῦμεν ὅτι πλησίον τῆς μεγάλης κρήνης τοῦ χωρίου ὑφίσταται ἐπιτυμβία ἐνεπίγραφος στήλη μὴ δυναμένη νὰ ἀναγνωσθῇ λόγῳ τῆς φθορᾶς της.